

Behovsutredning 2022 – 2024 för miljöskyddsnämndens ansvarsområden

Antagen vid MN 2021-xxxx §xx (E 2021 - 1759)

Innehållsförteckning

Omfattning	2
Ansvarsområden.....	2
Organisation	2
Personalresurser	3
Behov av extra resurser för 2022 och framåt	4
Omvärldsanalys	5
Verksamhetsområden.....	6
Avlopp	6
Värmepumpar	7
Dagvatten	7
Lantbruk.....	7
Miljöskydd.....	9
Livsmedel.....	14
Hälsoskydd	14
Strandskydd.....	16
Alkohol, tobak och receptfria läkemedel.....	17
Naturvård, vattenvård och naturvårdstillsyn	18
Bidrag till övergripande mål	20

Omfattning

Det här dokumentet innehåller en sammanställning av all tillsyn som måste utföras enligt lagar och förordningar inom miljöskyddsnämndens ansvarsområden. Det innehåller också en sammanställning av resurser som behövs för strategiska naturvårdsfrågor, naturvårdstillsyn, tillsynsadministration, recipientkontroll och luftövervakning.

Syftet med behovsutredningen är att ge en samlad bild av hela verksamhetens resursbehov. Underlaget innehåller inga avvägningar eller prioriteringar. För två av områdena, miljöbalken och livsmedelsområdet finns det lagkrav att årligen ta fram en sammanställning av resursbehoven för att utföra den lagstadgade tillsynsverksamheten.

I miljötillsynsförordningen (2011:13) framgår att det varje år ska finnas en utredning som omfattar myndighetens hela resursbehov för tillsyn inom miljöbalken. Enligt förordningen ska utredningen omfatta bedömningar för tre år framåt. I EU:s kontrollförordning för livsmedel 2017/625 och i livsmedelslagen (2006:804) framgår att den operativa kontrollmyndigheten (miljöskyddsnämnden) årligen ska sammanställa det totala behovet av kontroller inom livsmedelsområdet. I regelverken framgår också att myndigheten ska ha de resurser som krävs för att kunna utföra dessa kontroller.

För övriga områden där miljöskyddsnämnden bedriver lagstyrd tillsyn finns inget lagstadgat krav att göra en samlad utredning av resursbehoven. De redovisas här för att skapa en helhetsbild av verksamhetens totala resursbehov.

Ansvarsområden

Miljöskyddsnämnden ansvarar för det regelstyrda tillsynsarbetet inom områdena miljöskydd, hälsoskydd, livsmedel och naturvård. Miljöskyddsnämnden beslutar förutom behovsutredningen även tillsyns- och verksamhetsplanerna där prioriteringar och avväganden framgår.

Nämndens verksamhet styrs främst av följande lagstiftningar tillsammans med tillhörande EU-regelverk samt nationella förordningar och föreskrifter:

- Miljöbalken
- Livsmedelslagen
- Plan- och bygglagen
- Tobakslagen
- Alkohollagen
- Lagen om handel med vissa receptfria läkemedel
- Smittskyddslagen
- Strålskyddslagen
- Skogsvårdslagen
- Lagen om foder och animaliska biprodukter
- EU-direktiv t ex ramdirektivet för vatten

Organisation

Förvaltningen under miljöskyddsnämnden är organiserad i två enheter. Enheten för hälsoskydd ansvarar för områdena enskilda avlopp, värmepumpar, livsmedel, hälsoskydd, alkohol, tobak, receptfria läkemedel och strandskydd. Enheten för miljöskydd ansvarar för områdena miljöskydd, lantbruk, naturvårdstillsyn och bedömning av naturvärden. Miljöskydd omfattar miljöfarlig verksamhet som t ex förorenade områden, avloppsreningsverk, cisterner, köldmedia, avfall, kemikalier, oljeavskiljare, fordonstvättar och täkter. Ansvaret för dagvatten delas mellan de två enheterna. Båda enheten är också samrådsinstans i kommunens arbete med fysisk planering för områdena hälsoskydd och miljöskydd.

Personalresurser

I tabell 1 och 2 nedan visas det totala behovet av årstjänster för att verksamheten ska kunna genomföra alla arbetsuppgifter.

Tabell 1 Totalt behov av verksamhetstimmar per verksamhetsområde. Detaljerad beräkning och beskrivning av varje verksamhetsområde framgår under avsnittet "Verksamhetsområden".

Verksamhetsområde	Behov 2022 (timmar)	Behov 2023 (timmar)	Behov 2024 (timmar)
Avlopp	6360	6360	6460
Värmepumpar	400	400	400
Dagvatten	590	590	590
Lantbruk	1150	1150	1150
Miljöskydd	8080	8080	8080
Naturvårdstillsyn	40	40	40
Livsmedel	4425	4975	4325
Hälsoskydd inklusive strandskydd	3475	3285	3235
Alkohol, tobak, receptfria läkemedel	1270	1270	1270
Tillsynsadministration	1800	1800	1800
Summa lagstadgat tillsynsarbete	27 590	27 950	27 350

Naturvård och vattenvård	2400	2400	2400
Chefer	1400	1400	1400
Summa lagstadgat arbete, natur och vattenvård, chefer	31 390	31 750	31 150

Tabell 2 Jämförelse mellan beräknat behov av årstjänster för 2022 och befintligt antal årstjänster. Befintliga antal årstjänster inkluderar personer eller deras vikarier som är föräldralediga, sjukskrivna på längre tid eller tjänstlediga för studier. För de personer som varaktigt är deltidstjänstlediga har den tjänstgöringsgrad de arbetar räknats.

Verksamhetsområde	Behov av årstjänster 2022	Nuvarande antal årstjänster	Differens
Avlopp, värmepumpar och dagvatten	7,3	6,6	-0,7
Miljöskydd, lantbruk och naturvårdstillsyn	9,3	7,9	-1,4
Livsmedel	4,4	4,1	-0,3
Hälsoskydd inklusive strandskydd	3,5	3,2	-0,3
Alkohol, tobak, receptfria läkemedel	1,3	1,0	-0,3
Tillsynsadministration	1,8	1,8	0
Summa lagstadgat tillsynsarbete	27,6	24,6	-3,0

Naturvård och vattenvård	2,0	1,0	-1
Chefer	1,4	1,4	0
Total summa lagstadgat arbete, natur och vattenvård samt chefer	31,0	27,0	-4,0

Beräkningen av årstjänster utgår från Sveriges kommuner och regioners (SKR:s) beräkningsmodell som innebär att en heltidstjänst ska leverera 1000 timmar effektiv tillsynstid per år. Den utgår från att en heltidstjänst är 1755 timmar per år. När semester och annan frånvaro samt tid för kompetensutveckling, verksamhetsutveckling, egenadministration med mera är borträknad så kvarstår 1000 timmar effektiv tillsynstid per heltidstjänst. För naturvård och vattenvård är det beräknat att en heltidstjänst kan leverera cirka 1200 timmar operativ tid per heltidstjänst.

Behov av extra resurser för 2022 och framåt

Verksamheten ser ett behov av ökat antal timmar för naturvård och vattenvård för att uppfylla kommunens bidrag till miljömålen och målen i Agenda 2030. Eftersom Alingsås kommun är inne i ett skede av expansion som kräver detaljplanering i större utsträckning har arbetet med dagvatten ökat markant. Med ett större behov av byggbara tomter i stadsnära områden behöver också fler utredningar om förorenade områden genomföras innan mark kan tas i anspråk. I tabell 2 framgår att det är en negativ differens på -4 årstjänster mellan nuvarande antal tjänster och behovet för 2022. Differensen beror framförallt på att verksamheten ser ett behov av ytterligare en kommunekolog samt behov av ökade resurser för att bidra i kommunens övergripande arbete med översikts- och stadsplan, planprogram och möten i tidiga skeden av planeringen. Inom miljöskydd finns även ett ökat behov av tillsyn av förorenade områden. Mer information finns under respektive verksamhetsområde.

Kostnadstäckning för arbete i tidiga skeden och planer

Kommunen har accelererat arbetet med att ta fram planer som stadsplan, fördjupade översiktsplaner, planprogram och detaljplaner och miljöskyddsnämndens resurser behövs för att bidra med sina kompetenser i så tidigt skede som möjligt i processen t ex kunskaper om förorenade områden, dagvatten, buller, strandskydd och naturvärden. Om en grundlig utredning inför en ny plan inte genomförs finns också risk för kostsamma åtgärder i ett senare skede. Arbetet är omfattande och tar mycket tid som måste tas från den lagstadgade tillsynstiden. Därför behöver ekonomisk ersättning för detta arbete utgå antingen i form av relevant timersättning från de ansvariga delarna av organisationen alternativt att kommunbidraget till miljöskyddsnämnden ökas.

Ny tjänst i form av ytterligare en kommunekolog.

Miljöskyddsnämnden är kommunens naturvårdsorgan och arbetet för kommunekologen har med tiden blivit alltmer omfattande samtidigt som det varit svårt att hinna med det ursprungliga uppdraget. Arbetet med att delta i samhällsplaneringen har ökat i omfattning (se punkten ovan) och kommunekologen är ansvarig för att samordna arbetet med att ta fram t ex naturvårdsprogram, handlingsplan för god vattenstatus samt att leda naturvårdgruppen och vattensamordningsgruppen som båda nyligen har utökat sina arbetsområden. Det finns också behov av att ta fram en klimatanpassningsplan samt en grön- och blåplan för kommunen där det behövs kommunekologkompetens.

Kommunekologen har varit drivande i att ta fram en ekosystemtjänstanalys för kommunen som nu behöver tillämpas i planarbetet. Många remisser och enkäter av skiftande karaktär inkommer som kommunekologen behöver samordna och svara på och tillräckligt med tid har inte kunnat läggas på detta t ex i svaret på remissen om vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Naturvårds- och vattenvårdskompetensen behövs också vid bygglov, förhandsbesked, strandskydd, tillsynsärenden, inrättande och tillsyn av naturreservat, förvaltning av parkmark m.m. Därutöver tillkommer ett antal andra arbetsuppgifter samt deltagande i externa nätverk och att starta, driva och projektleda naturvårdsprojekt och inventeringar av naturvärden. Miljöskyddsnämndens bedömning är att det behövs två kommunekologer för att fullgöra detta uppdrag på ett tillfredsställande sätt där förslagsvis en tjänst fokuserar på naturvård och en på vattenvård.

Eftersom kommunekologen i stort sett inte drar in några intäkter förutom en mindre summa via interndebitering så behöver kommunbidraget ökas för att ytterligare en kommunekolog ska kunna anställas. Till viss del skulle tjänsten kunna finansieras genom bidrag till naturvårdsprojekt som exempelvis LONA (Naturvårdsverkets lokala naturvårdssatsning) och LOVA (Havs- och vattenmyndighetens lokala vattenvårdsprojekt). Det är också viktigt att poängtera att kommunekologen inte bara arbetar för miljöskyddsnämnden utan utgör ett stöd för alla förvaltningar i kommunen.

Omvärldsanalys

Alingsås kommun är i en expansiv fas vilket medför omfattande arbete med samhällsplanering och bygglov. På hälsoskydds- och miljöskyddsområdena finns därför ett ökat behov att i ett tidigt skede bidra med synpunkter utifrån miljö-, hälsoskydds- och naturvårdsperspektiv. Planerad byggnation kan bl a påverka naturvärden, människors möjlighet till rekreation, dagvattenflöden och buller. Det kan också finnas risk för spridning av föroreningar från tidigare verksamhet eller markanvändning på platsen. Hälsoskydds- och miljöskyddsområdena kontrollerar om dessa risker i tillräckligt hög grad har uppmärksamats, utretts och åtgärdats.

Alingsås kommun påverkas också av de stora infrastrukturprojekt som sker i Göteborg som exempelvis Västlänken. Projekten i Göteborg genererar stora mängder avfall vid schaktning. Beroende på föroreningsgrad kan massor antingen återanvändas för anläggningsändamål (utfyllnader, sluttäckning av deponier, återställning av täkter med mera) alternativt att de lämnas för deponering. Att återanvända schaktmassor bidrar till en begränsad klimatpåverkan då det innebär bland annat minskade transporter och utvinning av råvara. Det finns dock kriterier för återvinning av avfall för anläggningsarbeten som innebär att återvinningen sker utan risk för skadliga miljö- och hälsoeffekter. Eftersom det är mycket kostsamt att lämna förorenade massor på deponi finns risk att förorenade massor tas emot av olika verksamhetsutövare och olovligen läggs upp där de kan orsaka föroreningar i mark och vatten. Det finns stora förtjänster att göra i denna bransch och marknaden för detta är idag mycket svårkontrollerad. Det är ett mycket tidskrävande arbete att utöva tillsyn av dessa verksamheter eftersom spårbarheten av massorna ofta är svåra att kontrollera. Genom att delta i ett nätverk mellan kommunerna i Storgöteborg där kunskap, information och erfarenheter delas så kan kommunerna hjälpas åt att utföra tillsyn av masshanteringen. Genom informationsinsatser och utökad tillsyn av masshanteringen i tidigt skede kan vi arbeta förebyggande. Då kan vi undvika att behöva lägga alltför mycket tid på att i efterhand utreda platser som blivit förorenade av massor och att besluta om olika typer av förelägganden.

Framtida utmaningar är även klimatförändringarna och de risker som tagits upp för Alingsås i MSB:s (Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap) översvämningskartering där Mjörn utpekats som ett område som har bland de högsta riskerna för översvämning. Det kan ha konsekvenser för dagvattenhantering eller eventuellt att befintliga miljöfarliga verksamheter behöver kontrolleras utifrån specifika risker om deras verksamhet översvämmas. Tillgång till dricksvatten både vad gäller kvantitet och kvalitet är en mycket aktuell fråga för landet i stort och att skydda dricksvatten och vattenskyddsområden har hög prioritet även i Alingsås kommun och i miljöområdenas arbete.

Åtgärdsprogram enligt vattenförvaltningsförordningen för år 2022 - 2027 är under utarbetning (Alingsås ingår i Västerhavets vattendistrikt) och det kommer att innebära nya krav på berörda myndigheter att säkerställa att åtgärderna verkligen kommer till stånd så att miljö kvalitetsnormerna kan följas. För miljöskyddsnämnden innebär detta arbete fortsatt tillsyn av enskilda avlopp, nya tillståndsansökningar för enskilda avlopp och fortsatt kontroll av dagvatten samt tillsyn av lantbruk och miljöfarlig verksamhet. I det nya åtgärdsprogrammet kommer dessutom att ingå ökade krav på att kommunerna ska ta fram olika typer av vattenplaner. Detta kommer att generera mer arbete inom flera delar av kommunen inklusive inom miljöskyddsnämndens arbetsområde.

Tillsyn inom energi- och inomhusklimat har introducerats framförallt på objekt med fast årlig avgift. Arbetet fortsätter under den kommande perioden och är en del av vår normala tillsyn där vi använder material från energimyndigheten och deras tidigare projekt. I enlighet med den nya avfallsförordningen som trädde i kraft 1 augusti 2020 införs förändrade regler kring klassificering av farligt avfall och upprättande av digital avfallsförteckning som ska följas upp av tillsynsmyndigheten.

De fortsatta effekterna under 2022 - 2024 på myndighetens arbete av covid-19 pandemin är svåra att förutse. Eventuellt kan fortsatta trängselkontroller komma att ingå i uppdraget och vi kommer att följa de riktlinjer som nationella myndigheter tar fram.

Verksamhetsområden

I det här avsnittet beskrivs det lagstadgade uppdraget för varje enskilt verksamhetsområde som miljöskyddsmyndigheten ansvarar för. För varje område finns en tabell där resursbehovet framgår fördelat på de moment som ingår i arbetet.

Avlopp

Det finns cirka 4300 enskilda avlopp i kommunen. Enligt Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) bör kommunerna ha ett tillsynsintervall på högst tio år på samtliga avloppsanläggningar. I dagsläget återstår det cirka 1000 enskilda avlopp i kommunen som ännu inte fått tillsyn. För att klara HaV:s riktlinjer bör verksamheten ha resurser så att tillsyn kan ske på cirka 430 anläggningar per år.

För att få anlägga en ny avloppsanläggning eller ändra en befintlig krävs tillstånd. Om tillsyn bedrivs på cirka 430 anläggningar under ett kalenderår genererar det, tillsammans med nybyggnation, cirka 300 tillståndsansökningar. Kommunen har enligt miljöbalken sex veckor på sig att handlägga en tillståndsansökan. Detta gör att resurser för tillsyn och handläggning av tillstånd hänger ihop och påverkar varandra.

Övriga uppgifter inom verksamhetsområdet är handläggning av tillstånd för torrtoaletter, begäran om förlängt slamtömningsintervall, klagomålsärenden, yttranden, deltagande i olika externa och interna referens- och arbetsgrupper bland annat kommunens vattensamordningsgrupp.

Uppskattat resursbehov för avloppstillsyn 2022 – 2024

Aktivitet	Totalt antal	Antal som hanteras varje år	Tid per styck (snitt)	2022	2023	2024
Handläggning avloppsansökningar	-	300	8 tim	2400	2400	2400
Tillsyn mindre avloppsanläggningar (< 25 pe)	4300	430	4 tim	1720	1720	1720
Tillsyn större avloppsanläggningar (25 -200 pe, tillsyn sker vartannat år)	12	6	7 tim	40	40	40
Uppföljning avloppsanläggningar med brister vid tillsyn	-	300	4 tim	1200	1200	1200
Handläggning förelägganden	-	100	3 tim	300	300	300
Handläggning klagomål	-	20	10 tim	200	200	200
Kontrollrelaterat administrativt arbete (t ex hantering överklaganden, riskklassning, registervård, frågor, planering av tillsyn)				300	300	400
Samverkan internt och externt för samsyn, kontrollstöd, nätverk, referensgrupper				200	200	200
SUMMA (timmar)				6360	6360	6460

Värmepumpar

För att borra bergvärme krävs tillstånd. Det inkommer cirka 80 ansökningar per år, varav de flesta avser borring av bergvärme. I samband med borring finns det miljörisiker t ex utsläpp av borrhåll till närliggande vattendrag eller föroreningar till grundvatten. Ett borrhål kan också påverka omgivande vattentäkter. Tillsyn sker främst efter klagomål, t ex om det finns indikationer på att omgivande vattentäkter påverkas.

Uppskattat resursbehov för värmepumpstillsyn 2022 - 2024

Aktivitet	Antal	Tid per styck (snitt)	2021	2022	2023
Handläggning ansökan och anmälan	80	4 tim	320	320	320
Tillsyn och handläggning klagomål	5	10 tim	50	50	50
Registervård			30	30	30
SUMMA (timmar)			400	400	400

Dagvatten

Anläggningar för rening av dagvatten är anmälningspliktiga eftersom dagvatten betraktas som avloppsvatten inom detaljplanlagt område. Arbetet inom dagvattenområdet består av handläggning och tillsyn av dagvattenanläggningar samt att delta som i kommunens planarbete.

Uppskattat resursbehov för dagvattentillsyn 2022 - 2024

Aktivitet	Antal	Tid per styck (snitt)	2022	2023	2024
Handläggning av anmälan och tillsyn av dagvattenanläggningar			180	180	180
Fysisk planering (planytranden, bygglovsremisser, plangrupper), allmänna frågor, samverkan internt och externt			340	340	340
Registervård			70	70	70
SUMMA (timmar)			590	590	590

Lantbruk

I det nu gällande åtgärdsprogrammet enligt vattenförvaltningsförordningen för 2016 - 2021 finns krav på att kommunerna ska bedriva tillsyn så att:

- utsläppen av kväve och fosfor från jordbruk och hästhållning minskas samt att
- tillförseln av växtskyddsmedel till vattenförekomster minskar

Ovanstående gäller där det finns risk för att miljökvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan och innebär behov av ökad tillsyn på lantbruk.

Alingsås register över lantbruk är eftersatt och behöver gås igenom och synkroniseras med Ecos. Nästan hela kommunen är numera nitratkänsligt område (sedan 2014, ej Hemsjö och Ödenäs församlingar) vilket ställer hårdare krav på verksamhetsutövarna bl a avseende lagring av gödsel i förhållande till antal djur och beräkning av tillförsel av kväve och fosfor till jordbruksmark. I kommunen finns numera endast ett fåtal större lantbruk medan antalet små verksamheter t.ex. hästgårdar har ökat.

Miljöskyddsenheten planerar att under de kommande åren engagera sig i Miljösamverkans nätverk för lantbruksfrågor inom Göteborgsregionen för att utbyta erfarenheter med andra kommuner och ytterligare höja kvaliteten i arbetet.

Uppskattat resursbehov för lantbrukstillsyn 2022 - 2024

Aktivitet	Totalt	Antal	Tid per styck (snitt)	2022	2023	2024
DE = djurenhet						
Tillsyn djurhållare med >2 - 10 DE (tillsyn vart 6:e år – totalt antal 300)	300	50	4 tim	200	200	200
Tillsyn djurhållare med >10 – 30 DE (tillsyn vart 5:e år – totalt antal 20)		4	5 tim	20	20	20
Tillsyn djurhållare med > 30 – 100 DE (tillsyn vart 3:e år – totalt antal 10)		3	6 tim	20	20	20
Tillsyn djurhållare med >100 – 400 DE (tillsyn varje år – totalt antal 1)		1	9 tim	10	10	10
Tillsyn växtodlare ≤ 10 ha (tillsyn vart 10:e år – totalt antal ca 750)		75	4 tim	300	300	300
Tillsyn växtodlare > 10 – 100 ha (tillsyn vart 7:e år – totalt antal ca 400)		58	4,5 tim	260	260	260
Tillsyn växtodlare > 100 ha (tillsyn vart 5:e år – totalt antal 20)		4	5 tim	20	20	20
Tillsyn animaliska biprodukter				50	50	50
Tillsyn av sprutförare		60	1 tim	60	60	60
Handläggning ansökan användning av bekämpningsmedel i vattenskyddsområde				10	10	10
Handläggning klagomål				50	50	50
Kontrollrelaterat administrativt arbete (t ex förelägganden, överklaganden, registervård, allmänna frågor, planering av tillsyn)				100	100	100
Samverkan internt och externt för samsyn, kontrollstöd, nätverk, referensgrupper				50	50	50
SUMMA (timmar)				1150	1150	1150

Tillsynen har i tabellen ovan periodiserats och behovet är att varje objekt får tillsyn utifrån storlek på verksamheten. Tillsynen är timbaserad för samtliga verksamheter inom lantbruk utom de som har mer än 30 djurenheter. Vad gäller djurhållning så inkluderas verksamheter som har över 2 djurenheter även om de inte omfattas av jordbruksverkets föreskrifter.

Miljöskydd

I tillsynen av miljöfarliga verksamheter ingår både stora och små verksamheter. Tillsynsbehovet bedöms utifrån verksamhetens risk för påverkan på människors hälsa och miljö i enlighet med klassificeringen i miljöprövningsförordningen. De verksamheter som har större miljöpåverkan är antingen tillståndspliktiga (B-verksamheter) eller anmälningspliktiga (C-verksamheter) och har regelbunden tillsyn och är belagda med årsavgift. Miljöskyddsensheten har tillsynsansvaret för i stort sett alla tillståndspliktiga verksamheter i Alingsås kommun.

Exempel på miljöfarliga verksamheter som vi bedriver tillsyn på är industriverksamheter, grus- och bergtäkter, deponier, förbränningsanläggningar, avloppsreningsverk, fordonsservice, mekaniska verkstäder, drivmedelsstationer, skjutbanor, motorsportanläggningar, deponier mm. Även kommunala bolag och verksamheter finns med bland tillsynsobjekten.

Verksamheter med lägre risk för allvarlig miljöpåverkan (U-verksamheter) har vi börjat bedriva tillsyn av mer regelbundet de senaste åren men vi når långt ifrån alla. Vissa U-verksamheter har blivit avgiftsklassade och har därmed fått en årlig avgift. Det innebär att dessa U-verksamheter i framtiden kommer att omfattas av regelbunden tillsyn. Fordonstvättar, återvinningsstationer och företag som använder organiska lösningsmedel är exempel på U-verksamheter som fått beslut om årlig avgift under 2019 - 2021. Arbetet kommer att fortsätta så att ytterligare branscher får årlig avgift i framtiden. Tillsynen på dessa verksamheter är eftersatt och behöver fortsätta att prioriteras och periodiseras. I denna tillsyn ingår verksamheter som drivs i mindre skala och det kan röra sig om t ex fordonstvättar, fordonsverkstäder, mekaniska verkstäder, tankstationer, detaljhandel, cisterner, tandläkare, veterinärkliniker, sjukhus m m. Vad gäller U-verksamheter kommer verksamheter i vattenskyddsområden (VSO) att prioriteras högt under de kommande åren men även andra riskbaserade prioriteringar kan komma att göras.

Vi arbetar inom miljöskydd med tillsyn, anmälningar, ärenden och remisser som gäller bl.a. köldmedia, kemikalier, brandfarlig vara, cisterner, förorenade områden, avfall för anläggningsändamål, nedskräpningsklagomål, fysisk planering, rivnings- och bygglov, vattenskyddsområden, dagvatten, vattenverksamheter, miljöolyckor och energitillsyn. Andelen oplanerad, händelsestyrd tillsyn är hög inom vissa av dessa områden.

Nolhaga avloppsreningsverk har startat upp en omfattande renovering och ombyggnation. Arbetet med ombyggnationen planeras att pågå under de kommande 10 åren. Ombyggnationen genererar anmälningar, remisser och utredningar att granska som miljöskyddsensheten kommer att behöva lägga mycket tid på och som går utöver den ordinarie tillsynstiden för avloppsreningsverket.

Kemikalier

Miljöskyddsensheten arbetar med kemikalier dels inom ramen för ordinarie tillsyn hos verksamheter i kommunen och dels genom projektbaserad tillsyn i samarbete med Kemikalieinspektionen inom lagstiftning såsom CLP som står för "Classification, Labelling and Packaging" (klassificering, märkning och förpackning), REACH "Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of Chemicals" (förordning som innehåller regler om registrering av ämnen, förbud eller andra restriktioner för ämnen, krav på tillstånd för särskilt farliga ämnen samt regler om att informera kunder) och RoHS "Restriction of the use of certain Hazardous Substances in electrical and electronic equipment" (syftar till att minska riskerna för människors hälsa och för miljön genom att ersätta och begränsa farliga kemiska ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning) m m.

Miljöskyddsensheten handlägger varje år ett antal anmälningar och ansökningar om tillstånd för spridning av bekämpningsmedel. För detta finns omfattande lagstiftning i flera förordningar och föreskrifter vilket gör att vi även behöver lägga tid på lagbevakning inom området. Enhetens uppdrag är även att ge rådgivning inom tillsynsområdet för kemikalier tar tid i anspråk när lagstiftningen är ny eller komplicerad.

Under de kommande åren finns det behov av att ta fram rutiner för hur släckvatten ska hanteras inom tillsynen och därefter ska tillsyn genomföras. Släckvatten har en stor negativ miljöpåverkan eftersom det innehåller PFAS (höglfluorerade ämnen) och när mer vägledning finns på plats framöver är detta något som behöver prioriteras i tillsynsarbetet. PFAS kan bl a leda till allvarliga och långvariga föroreningar av dricksvatten.

Naturvårdsverket har under 2019 uppdaterat vägledning för konstgräsplaner vad gäller bl a gummigranulat. Detta öppnar upp för tillsyn där krav kan ställas på verksamhetsutövaren att ta fram, redovisa och uppdatera åtgärdsplaner för att minska svinnet av mikroplaster och andra föroreningar på kommunens konstgräsplaner. Miljöskyddsmyndigheten kan undersöka hur verksamheter arbetar för att minimera spridning av gummigranulat som en del av deras egenkontroll. Projekt gällande detta har genomförts i flera andra kommuner med stöd från bl.a. Naturvårdsverket och projektets koncept kan kopieras och användas i Alingsås.

Köldmedia

Hantering av utrustning innehållande köldmedia är en viktig del av vår tillsyn. Köldmedia har en stor klimatpåverkan och vikten av att främja en god hantering är stor. För att minimera påverkan på klimatet ska vi genom vår prövning och information i samband med tillsynen också verka för att köldmedia med så låg Global Warming Potential (GWP) som möjligt används. Även mycket små utsläpp från trasiga aggregat har en stor klimatpåverkan.

Under 2021 skickades drygt 100 årsrapporter för köldmedia in till miljöskyddsmyndigheten men det finns troligtvis ett stort mörkertal. Vi behöver därför prioritera att se till att få in rapporter även för dessa från för oss okända aggregat i kommunen. En bra strategi för att vårt register över köldmediaanläggningar ska bli mer komplett behöver tas fram.

Lagstiftningen gällande köldmedia har stärkts under de senaste åren och många överträdelser har en tydlig koppling till miljöstraffavgifter. Det är viktigt att fortsätta arbetet med att stötta och informera operatörer för köldmediaanläggningar i deras arbete med att minska miljöpåverkan p.g.a. läckage. Det finns också behov av att påbörja tillsyn av de kyltjänstföretag som utför installationsarbeten/service av köldmediaaggregat. Vissa av dessa företag arbetar dessutom i sådan omfattning att de enligt miljöbalken ska vara anmälningspliktiga. När det gäller fordonsverkstäder som hanterar köldmedia hanteras detta i tillsynen av de specifika verksamheterna.

Cisterner

Under de senaste åren har vi bedrivit tillsyn av cisterner hos företag och privatpersoner. Cisterner för bensin, diesel, spillolja och eldningsolja ska besiktigas regelbundet för att säkerställa att de är täta.

En plan för hur vi ska fortsätta med mer regelbunden tillsyn av cisterner håller på att tas fram. Vi vet att vi inte har kännedom om alla cisterner som finns i kommunen. Främsta fokus för cisterntillsynen bör dock ligga på de cisterner som finns i vattenskyddsområden men även de som finns nära sjöar och vattendrag och i områden med risk för översvämning d v s tillsynen ska vara riskbaserad. Inom primära skyddszoner i vattenskyddsområden behövs oftast tillstånd för hantering av brandfarlig vara och dessa cisterner kommer vi att fortsätta att inventera och följa upp. Tillsynen av cisterner är viktig för att minska riskerna för påverkan på miljön och människors hälsa. T ex kan omfattande skyfall leda till att mark eroderas och att cisterner som ligger nedgrävda går sönder vilket resulterar i att olja eller diesel läcker ut. Det kan ta mycket tid och resurser att hitta källan till föroreningen och konsekvenserna för miljön av utsläpp kan bli stora. Risk finns också för att dricksvatten förorenas.

Oljeavskiljare

En oljeavskiljare är en reningsanläggning som används för att förhindra läckage av olja till spillvatten- eller dagvattennätet. Fordonstvättar, verkstäder, drivmedelsstationer och större parkeringar är exempel på anläggningar som behöver installera oljeavskiljare. Installation av oljeavskiljare ska anmälas till miljöskyddsmyndigheten. Vi hittar också en del redan installerade oljeavskiljare som vi inte tidigare haft kännedom om när vi är ute på tillsynsbesök hos verksamheter och som därmed behöver anmälas i efterhand.

Oljeavskiljare som inte sköts om, töms och besiktigas regelbundet leder till att olja och metallhaltigt slam släpps ut till dagvatten och spillvattennät. Därför finns det behov av att utföra mer regelbunden tillsyn av verksamheternas skötsel av dem. Oljeavskiljare ingår i ordinarie tillsyn av verksamheter med regelbunden tillsyn. Det finns dock många oljeavskiljare i kommunen som används av mindre verksamheter som inte har fått tillsyn på lång tid. Vi behöver följa upp hur dessa oljeavskiljare sköts och om de har besiktigats som de ska.

Idag finns inget uppdaterat register över oljeavskiljare i Alingsås kommun vilket är en brist och något som bör upprättas i framtiden. För oljeavskiljare liksom för andra arbetsområden behöver en riskbaserad prioritering göras av tillsynsinsatserna.

Förorenade områden (FO)

Verksamheten består av tillsyn av förorenade områden enligt miljöbalken. Arbetsuppgifter inom detta område är t ex handläggning av anmälningar om efterbehandling och underrättelser om påträffad förorening i mark eller byggnad, granskning av förslag till miljötekniska markundersökningar samt granskning av utförda undersökningar, miljörettsliga ansvarsutredningar, tillsyn av efterbehandlingsåtgärder, inventering och riskklassning enligt MIFO (Metodik för Inventering av Förorenade Områden), tillsyn av misstänkt förorenade områden, föreläggande om utredningar respektive åtgärder samt sammanställningar och redovisningar till länsstyrelsen.

Enligt miljömålet Giffri miljö ska alla förorenade objekt vara åtgärdade till år 2050. I Alingsås kommun har vi idag 17 förorenade områden som har riskklass 1 och 2. Men vi har också 62 objekt i branschklass 1 och 2 som inte är riskklassade ännu. Det innebär att antalet riskklassade objekt kan komma att öka. Miljöskyddsenheten har satt upp ett mål att alla objekt i riskklass 1 och 2 ska vara identifierade till 2023 för att det ska vara möjligt att uppfylla det nationella målet att dessa ska vara åtgärdade till 2050.

Miljöskyddsenheten har hittills inte haft resurser för att kunna arbeta strategiskt, riskbaserat och med egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden. Även om mycket arbete har gjorts så finns det väldigt mycket kvar att göra. Orsaken till att vi inte har haft en strategi är att den händelsestyrda tillsynen har tagit det mesta av de tillgängliga resurserna i anspråk. En strategi för den planerade tillsynen av förorenade områden håller nu på att tas fram och både nationella myndigheter och länsstyrelsen ligger på om att kommunerna nu måste ta fram handlingsplaner för arbetet. Det viktigaste motivet till ett mer strategiskt arbete med förorenade områden är att förbättra förutsättningarna för att skifta fokus från det händelsestyrda till det planerade och därmed kunna agera i en viss riktning och mera riskbaserat istället för att endast reagera på händelser och externa krav. Detta är avgörande för att medvetet kunna arbeta för ett uppfyllande av miljömålet en Giffri miljö till år 2050.

Strategin kommer att leda till att vi får en bättre bild av hur vi ska prioritera tillsynen de kommande 10 åren och bättre kunna välja ut de objekt som bör hanteras i första hand. Arbetet med att utreda förorenade områden är mycket tidskrävande eftersom miljörettsliga ansvarsutredningar och miljötekniska utredningar ofta är omfattande och komplexa både tekniskt och juridiskt.

I kommunen finns även 7 nedlagda deponier som har utretts i olika grad och behöver åtgärdas. Ibland är huvudproblemet förorenad mark men det kan även vara t.ex. rasrisk som är den primära miljörisken. Miljöskyddsenheten har i nuläget prioriterat tre av dessa deponier för att gå vidare med tillsyn och krav på åtgärder.

Förorenade områden är en viktig faktor vid fysisk planering och miljöskyddsenheten behöver bidra aktivt i kommunens arbete i tidiga skeden, relevanta planer, bygglov, rivningslov m.m.

Avfall

Eftersom avfall uppkommer i de flesta verksamheter ingår avfallstillsyn som en naturlig del i den tillsyn av företag som miljöskyddsenheten bedriver. Vi har dessutom i kommunen några större avfallsföretag (B- och C-objekt) som får årliga tillsynsbesök.

Merparten av tiden av arbetet med avfall utgörs dock av övriga nedskräpningsklagomål. Vi har under 2021 sett över våra interna rutiner och mallar för att kunna effektivisera handläggningen av dessa klagomål som tar mycket tid. En e-tjänst för nedskräpningsklagomål har lanserats.

Under 2019 - 2021 har flera förändringar skett i avfallslagstiftningen. Bland annat har ett nytt rapporteringssystem för farligt avfall införts och nya regler gällande insamling av förpackningar och returpapper från verksamheter. Detta innebär att tillsynstiden inom avfallsområdet utökas jämfört med tidigare år. Även behovet av information och rådgivning till verksamhetsutövare ökar p g a de nya reglerna.

Hantering av massor

Alingsås kommun expanderar och vid byggnation används en stor mängd schaktmassor. Schaktmassor som används på annan plats än där de uppstår kan utgöra avfall. Det är positivt att schaktmassor återanvänds men viktigt att användningen sker på ett sätt som inte skadar miljön. För att få återanvända schaktmassor behöver i de flesta fall en anmälan om användning av avfall för anläggningsändamål göras till miljöskyddsmyndigheten. Anmälningar inkommer regelbundet men inkomna klagomål till miljöskyddsmyndigheten gällande olovlig dumpning av massor visar att det finns behov av ytterligare information till verksamhetsutövare och privatpersoner om vad som gäller för hantering och mottagande av schaktmassor. Informationstext och blankett på hemsidan har utvecklats och en informationsbroschyr har tagits fram för att underlätta för sökanden. Trots detta krävs ofta komplettering för att ärendet ska kunna handläggas, främst gällande vilken risk som massorna bedöms utgöra på den plats där de planeras läggas.

En plan har tagits fram gällande schaktmassor för att förebygga dumpning av massor och felhantering. Detta görs framförallt genom information och tillsyn på plats. Genom att lägga tid på förebyggande arbete kan vi förhoppningsvis förhindra att områden blir förorenade p.g.a. felaktigt hanterade schaktmassor. Arbetet planeras fortsätta under 2022 - 2024.

Det finns ett ökat tryck inom regionen att mot betalning ta emot förorenade massor från stora byggprojekt såsom Västlänken vilket också leder till behov av ökad tillsyn. Tillsynen av verksamheter som hanterar massor är ofta svår och omfattande eftersom den kräver efterforskning och spårning av var massorna kommer ifrån och vart de förs.

Tillsynen av det stora E20-projektet mellan Tollered-Ingared går mot sitt slut och projektet beräknas vara klart i april 2022 och därefter inkommer en slutredovisning som ska granskas.

Vattenskyddsområden (VSO)

Tillsynen av verksamheter inom vattenskyddsområden bör prioriteras högt för att bedömning ska kunna göras om verksamheten utgör en risk för dricksvattenförsörjningen och miljön samt säkerställa att vattenskyddsföreskrifterna efterlevs. Vi arbetar för att få en helhetsbild över de verksamheter som är aktiva inom de olika vattenskyddsområdena i kommunen för att ha möjlighet att också ta hänsyn till eventuella kumulativa miljöeffekter i dessa bedömningar. Att fokusera U-tillsynen till verksamheter inom vattenskyddsområden är en viktig del i detta arbete. Under 2021 har ett projekt inletts med att informera medborgare och verksamhetsutövare att de bor eller verkar inom ett vattenskyddsområde. Syftet är att informera om vad som gäller inom vattenskyddsområdet och vilka åtgärder som kan kräva dispens.

Fysisk planering

Inom området fysisk planering granskas planer och bygglovsansökningar utifrån ett miljöskyddsperspektiv t ex förorenade områden, dagvatten med mera. Varje år granskas cirka 20 detaljplaner och cirka 750 olika lovansökningar t ex bygglov, rivningslov och marklov. Arbetet med bedömningar av detaljplaner och bygglovsansökningar förebygger framtida klagomål inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Miljöskyddsmyndigheten deltar aktivt i samråd, möten om tidiga skeden mm och tid läggs på förberedelser inför dessa möten. En processgrupp för att på ett mer samordnat sätt hantera remisser från plan- och utvecklingsmyndigheten har bildats av miljö- och hälsoskyddsmyndigheterna under 2021 för att samordna svar på remisser.

Mycket tid läggs ner på att vid förfrågan från plan- och utvecklingsmyndigheten samt konsulter att ta fram underlag inför miljöteknisk markundersökning vid misstanke om förorenad mark samt att granska provtagningsplaner och rapporter från miljötekniska markundersökningar. Granskning av planer för dagvattenhantering tar även det mycket tid i anspråk.

Arbetet med bedömningar av detaljplaner och bygglovsansökningar bidrar till en hållbar utveckling av kommunen med skydd för både människa och miljön samt kan bidra till att förebygga framtida klagomål inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Samarbete med räddningstjänsten

Samarbetet med räddningstjänsten inom gemensamma arbetsområden eller verksamheter/tillsyn som berör båda myndigheterna behöver stärkas. Myndigheterna har mycket att lära av varandra och arbetar redan idag vid behov tillsammans i vissa tillsynsärenden. För hantering av miljöolyckor har ett arbete påbörjats med att uppdatera rutiner och arbetssätt för att vi ska bli ännu effektivare i vårt samarbete.

Uppskattat resursbehov för miljöskyddstillsyn 2022 - 2024

Aktivitet	Antal	Tid/per styck (snitt)	2022	2023	2024
B-objekt MFV (årlig avgift)	15	Varierar stort	500	500	500
C-objekt MFV (årlig avgift)	90	Varierar stort	1200	1200	1200
Timdebiterade B- och C-objekt			500	500	500
Anmälan C-objekt (t.ex. tillfällig verksamhet som krossning)	15 - 25	Varierar stort	500	500	500
U-objekt timavgift (komplett register saknas, finns troligen flera tusen, 160 i Ecos, prioritering får göras)			750	750	750
U-objekt årlig avgift	ca 35 – 75		100	140	180
Nedlagda deponier	7		250	250	250
Händelsestyrda ärenden förorenad mark	20	Varierar stort	350	350	350
Planerad tillsyn av förorenade områden	Identifiera objekten till 2023		1000	1000	1000
Fysisk planering t.ex. hantering av FO i plan- och bygglovsskeden inklusive remisser			250	250	250
Klagomål (framförlagt nedskräpning) och miljöolyckor			500	500	500
Komposter			20	20	20
Rivningsärenden inklusive remisser			100	100	100
Köldmedia: Årsrapporter, anmälan samt tillsyn av kylentreprenörer	110 årsrapporter	2 tim	300	300	300
Cisterner (> 230 totalt): Skrotning och besiktning och även inventering och tillsyn av cisterner i vattenskyddsområden	Varierar år från år		100	100	200
Oljeavskiljare	Uppdaterat register finns ej		250	250	250
Inkomna anmälningar för spridning av bekämpningsmedel	ca 10	3 tim	30	30	30
Vattenverksamheter, remisser			100	100	100
Kontrollrelaterat administrativt arbete (t.ex. inrapportering till myndigheter, förelägganden, MSA (miljösanktionsavgift), överklaganden, riskklassning, registervård, allmänna frågor, kommunikation, rådgivning, planering av tillsyn)			700	700	700
Samverkan internt och externt för samsyn, kontrollstöd, nätverk, referensgrupper			400	400	400
SUMMA (timmar)			8080	8080	8080

Livsmedel

Inom livsmedelsområdet är tillsynsarbetet i stor grad styrt av nationella krav bland annat genom den nationella kontrollplanen som Livsmedelsverket ansvarar för. Hur mycket tillsyn varje anläggning ska ha styrs av en riskklassningsmodell med gemensamma nationella kriterier. Tillsynsarbetet består till stor del av kontroller på plats i verksamheterna där man t ex kontrollerar att det är rent i lokalerna samt att förvaring och hantering av livsmedel sker på ett säkert sätt. Tillsynen består också av administrativa kontroller bl a genom granskning av egenkontrollprogram, spårbarhetunderlag, innehållsförteckningar med mera.

Till arbetsuppgifterna hör även att registrera nya verksamheter och att göra utredningar av klagomål och misstänka matförgiftningar samt hantera larm som kommer via det nationella systemet RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed). Rapportering av kontrollresultat till Livsmedelsverket och uppdaterar kontrollplan, beredskapsplan samt provtagningsplan för livsmedel och dricksvatten.

Uppskattat resursbehov för livsmedelstillsyn 2022 - 2024

Aktivitet	Antal	Tid per styck (snitt)	2022	2023	2024
Planerad tillsyn livsmedelsverksamheter	400	4 tim	1600	1600	1600
Uppföljande kontroll vid brister i planerad tillsyn	45	3 tim	135	135	135
Tillsyn tillfälliga tillställningar (t ex festivaler)	3	20 tim	60	60	60
Klagomål och misstänkta matförgiftningar	35	4 tim	140	140	140
Nationella matlarm (RASFF)	20	5 tim	100	100	100
Projekt prioriterade i nationella kontrollplanen	2 - 4	25 - 50 tim	140	140	140
Registrering av nya verksamheter inklusive ändringar i befintliga verksamheter	50	2 tim	100	100	100
Kontrollrelaterat administrativt arbete (t ex förelägganden, riskklassning, inventeringar, överklaganden, ändringar i verksamheter och rapportering till Livsmedelsverket)			950	900	850
Ny riskklassning av alla verksamheter	400	1,5 tim	-	600	-
Samverkan internt och externt för att uppnå samsyn och rättssäkerhet			950	950	950
Kontrollplan, beredskapsplan, kompetensutvecklingsplan, provtagningsplan, svar på remisser	ca 6	5 - 15 tim	100	100	100
Informationskampanjer	2 - 5	30 - 75 tim	150	150	150
SUMMA (timmar)			4425	4975	4325

Hälsoskydd

Verksamhetsområdet hälsoskydd delas in i fyra undergrupper:

- hygienverksamheter
- bostäder
- offentliga lokaler
- offentliga utemiljöer

Eftersom det finns ett mycket stort antal anläggningar och objekt att kontrollera anpassas omfattningen på tillsynen i stor utsträckning utifrån risker och behov.

Hygienverksamheter

I kommunen finns det drygt 50 anmälningspliktiga hygienverksamheter t ex tatuering, akupunktur, fotvårdare, solarier och inomhusbad. Verksamheterna besöks varje år. Det finns också cirka 130

verksamheter som inte har anmälningsplikt t ex frisörer, massörer och nagelvärdare. De kontrolleras med längre intervall, ungefär vart femte år, då de är färre riskmoment i dessa verksamheter. Det betyder att ungefär trettio verksamheter besöks årligen.

Bostäder

Det finns idag cirka 11 000 bostadshus med en till två bostäder i varje hus och cirka 900 flerbostadshus med tre eller flera bostäder i kommunen. Flerbostadshusen är fördelade på 50 - 60 olika fastighetsägare. Sedan 2017 har ett informations- och tillsynsarbete riktat till fastighetsägare av flerbostadshus pågått för att förebygga uppkomst av problem som fukt, mögel, skadegörare och störande buller. Vi bedömer att arbetet på sikt kommer att resultera i färre klagomålsärenden. Klagomål i bostäder utgör en relativt stor andel av tillsynsarbetet.

Enligt den nationella planen för radon är det långsiktiga målet att radonhalten i alla bostäder ska vara lägre än 200 Becquerel/m³. Hittills har cirka 85 procent av flerbostadshusen uppnått den rekommenderade nivån. Cirka 50 flerbostadshus följs upp per år. Lagen omfattar alla bostäder men tillsynen av småhus med en till två bostäder görs främst som informationskampanjer.

Offentliga lokaler

Det finns cirka hundra offentliga lokaler i kommunen som används till bl a skolor, förskolor, äldreboenden och gruppboenden. I dessa lokaler som används dagligen sker tillsyn varje år. Då genomförs alltid en grundläggande kontroll av t ex mögel, fukt, skadegörare och störande buller. Tillsynen sker också utifrån riskbedömningar där man fokuserar på ett visst område t ex hantering av kemikalier i lokalerna eller eventuella skadliga material som används i verksamheten (t ex skadliga ämnen i leksaker). Till offentliga lokaler hör också butiker, trafikskolor, biografier, teatrar, föreningslokaler, hotell och motionsanläggningar.

Under 2020 och 2021 tillkom tillsyn av smittskyddsåtgärder för att minska risken för spridning av covid-19 på serveringsställen som kaféer och restauranger. Bestämmelserna gäller till sista september 2021 men bedömningen är att det är lämpligt att ha viss beredskap för en eventuell fortsättning under 2022 varför de finns med i denna behovsutredning.

Offentliga utemiljöer

Offentliga utemiljöer är områden utomhus dit allmänheten har tillträde. De huvudsakliga tillsynsinsatserna läggs i dagsläget på övervakning av luftföroreningar, kontroll av strandbad och miljöer som enligt lag ska vara rökfria.

På fem utvalda platser inom Alingsås stad sker mätningar av luftföroreningar. Kontrollerna görs i samverkan med Göteborgs Luftvårdsförbund och föreningen Luft i Väst. Provtagningen sköts av hälsoskyddsenheten, som också sammanställer och rapporterar resultaten. Riskanalys och projektplanering gör Luft i Väst och Göteborgs Luftvårdsförbund. Information om luftföroreningar är ett viktigt underlag främst i arbetet med detaljplaner i kommunen.

Det finns åtta officiella strandbad där kommunen gör tillsyn under badsäsongen. Av dessa är fem klassade som EU-bad, vilket innebär att kommunen enligt lag ansvarar för tillsynen. Definitionen för EU-bad är i genomsnitt minst 200 badande. Kultur- och utbildningsförvaltningen genomför provtagning av badvattnet och hälsoskyddsenheten fattar beslut om eventuella åtgärder. I tillsynen ingår även kontroll av nedskräpning och eventuell algbloomning.

Tillsynen av offentliga miljöer som ska vara rökfria genomförs i huvudsak utifrån en nationell prioritering där skolgårdar och restauranger har prioriterats. Utöver det görs även vissa kontroller på t ex perronger och vid ingångar till butiker.

Fysisk planering

Inom området fysisk planering granskas planer och bygglovsansökningar utifrån ett hälsoskyddsperspektiv t ex buller, luftföroreningar, radon med mera. Varje år granskas 20 - 30 detaljplaner och cirka 750 olika lovsökningar t ex bygglov, rivningslov och marklov. Därutöver granskas även cirka 50 ansökningar om

strandskyddsdispenser per år. Arbetet med bedömningar av detaljplaner och bygglovsansökningar förebygger framtida klagomål inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Strandskydd

Alingsås kommun har cirka 54 mil strandlinje. Det finns behov att utföra strandskyddstillsyn då flera områden är intressanta för utbyggnad av bostäder både i och utanför detaljplanerade områden eftersom Alingsås kommun växer. För att kunna detaljplanera områden med strandskydd måste eventuella olagliga åtgärder förts utredas. För att möta behovet genomförs varje år inventering och tillsyn utifrån i ett till tre bebyggda strandskyddsområden. Brott mot strandskyddsbestämmelserna som upptäcks i långt efterhand kan leda till utdragna och krävande processer för att hitta lagenliga och proportionerliga lösningar.

Uppskattat resursbehov för hälsoskydds- och strandskyddstillsyn samt samrådsvar inom fysisk planering 2022 - 2024

Aktivitet	Antal	Tid per styck (snitt)	2022	2023	2024
Tillsyn anmälningspliktiga hygienlokaler (t ex inomhusbad, tatuering, akupunktörer, fotvårdare, solarier)	50	2,5 tim	125	125	125
Tillsyn av övriga hygienlokaler (t ex massörer, frisörer, nagelvård)	20	4 tim	80	80	80
Tillsyn anmälningspliktiga offentliga lokaler (t ex skolor, förskolor, fritids)	70	7 tim	490	490	490
Tillsyn övriga offentliga lokaler (t ex äldreboenden, gruppboenden, hotell, motionsanläggningar)	75	4 tim	300	300	300
Tillsyn av radon i bostäder (administrativ kontroll)	50	-	100	100	100
Övrig tillsyn flerbostadshus	55	-	0	0	100
Tillsyn smittskydd serveringsställen (covid19)	40	1 tim	40	0	0
Tillsyn strandskydd - projekt och tips	-	-	650	550	400
Tillsyn rökfria miljöer - projekt	-	-	70	70	70
Tillsyn luftföroreningar - projekt	-	-	80	80	80
Tillsyn strandbad	8	1,9 tim	15	15	15
Handläggning av anmälan om hygienverksamhet	10	5 tim	50	50	50
Klagomål boendemiljö i flerbostadshus	60	6 tim	360	360	360
Klagomål övrigt	35	4 tim	140	140	140
Samråd detaljplaner	20	15 tim	300	250	250
Samråd bygglov, rivningslov och marklov	750	0,3 tim	225	225	225
Samråd strandskyddsdispenser	50	1 tim	50	50	50
Svar övriga remisser	35	2 tim	70	70	70
Kontrollrelaterat administrativt arbete (t ex förelägganden, överklaganden, uppdatera register över verksamheter)		-	150	150	150
Samverkan internt och externt - samsynsdiskussioner, kontrollstöd, nätverk		-	100	100	100
Informationskampanjer	1 - 2	40 - 80 tim	80	80	80
SUMMA (timmar)			3475	3285	3235

Alkohol, tobak och receptfria läkemedel

Alkohol och folköl

I Alingsås kommun finns det idag cirka 35 restauranger som har ett stadigvarande serveringstillstånd för alkohol. Antalet håller sig relativt konstant mellan åren. Utöver det beviljas varje år cirka 10 tillfälliga tillstånd. Tillsyn sker med mellan ett till fyra besök per år hos de verksamheter som har serveringstillstånd.

Matserveringar och butiker som säljer ett brett sortiment med livsmedel och som inte har serveringstillstånd får sälja folköl (max 3,5% alkohol) när de gjort en anmälan till kommunen. Det finns idag cirka 20 registrerade verksamheter som säljer folköl. Planerad tillsyn sker en gång per år. Vid brister så kan ytterligare kontroll genomföras.

Tobak och e-cigaretter

För att få sälja tobak krävs det tillstånd enligt tobakslagen (2018:2088). För tillfället finns det cirka 30 verksamheter som har tillstånd att sälja tobak. För e-cigaretter krävs endast en anmälan. Idag finns det två registrerade försäljningsställen i Alingsås kommun. Planerad tillsyn sker en gång per år. Vid brister så kan ytterligare kontroll genomföras.

Receptfria läkemedel

Den som vill sälja receptfria läkemedel ska enligt lagen (2009:730) om handel med receptfria läkemedel anmäla detta till Läkemedelsverket. Kommunen får information om vilka verksamheter som anmält försäljning och ansvarar för tillsynen. Idag finns det cirka 15 ställen som säljer receptfria läkemedel i kommunen. Planerad tillsyn sker en gång per år. Vid brister så kan ytterligare kontroll genomföras.

Uppskattat resursbehov för alkohol- och tobakstillstånd samt tillsyn av försäljning receptfria läkemedel 2022 - 2024

Aktivitet	Antal	Tid/styck (snitt)	2022	2023	2024
Handläggning av serveringstillstånd alkohol inklusive ändringar i befintliga tillstånd	40	8 tim	330	330	330
Handläggning tillstånd försäljning tobak och e-cigaretter	10	8 tim	80	80	80
Registrering försäljning folköl	5	2 tim	10	10	10
Tillsyn servering alkohol	70*	4 tim	280	280	280
Tillsyn försäljning tobak	30	4 tim	120	120	120
Tillsyn försäljning folköl	20	3 tim	60	60	60
Tillsyn försäljning receptfria läkemedel	20	5 tim	100	100	100
Projekt kontrollköp tobak och folköl	1		80	80	80
Granskning restaurangrapporter	30	1,3 tim	40	40	40
Samverkan internt och externt	-	-	120	120	120
Informationskampanjer	2 - 3	15 - 25 tim	50	50	50
SUMMA (timmar)			1270	1270	1270

* ca trettiofem serveringsställen varav ca en tredjedel kräver fyra kontroller per år

Arbetsuppgifterna gällande serveringstillstånd för alkohol består till stor del av utredningsarbete där yttranden från bland annat Räddningstjänsten och Polisen inhämtas. Handläggaren gör också lämplighetsbedömningar utifrån ekonomiska förhållanden i företaget med uppgifter från Skatteverket och Kronofogden. Den sökande ska också genomgå ett övervakat kunskapsprov som tar ca 1,5 timme. Tillståndprocessen för tobakstillstånd liknar den för alkohol. Tillsynen sker genom besök både dagtid och kvällstid.

Naturvård, vattenvård och naturvårdstillsyn

Huvudsakliga arbetsuppgifter

Miljöskyddsnämnden är kommunens naturvårdsorgan och kommunekologen har en nyckelroll i detta uppdrag. Arbetet med att delta i samhällsplaneringen (fysisk planering) har ökat i omfattning (se stycket nedan) och kommunekologen är även ansvarig för att samordna arbetet med att ta fram t ex naturvårdsprogram, handlingsplan för god vattenstatus samt att leda naturvårdgruppen och vattensamordningsgruppen som båda nyligen har utökat sina arbetsområden. Det finns också behov av att ta fram en klimatanpassningsplan samt en grön- och blåplan för kommunen där det behövs kommunekologkompetens. Kommunekologen har varit drivande i att ta fram en ekosystemtjänstanalys för kommunen som nu behöver tillämpas i planarbetet. Många remisser och enkäter av skiftande karaktär inkommer som kommunekologen behöver samordna och svara på. Naturvård/vattenvårdskompetensen behövs vid bygglov, förhandsbesked, strandskydd, tillsynsärenden, inrättande och tillsyn av naturreservat, förvaltning av parkmark m.m.

Därutöver tillkommer ett antal andra arbetsuppgifter samt deltagande i externa nätverk samt att starta, driva och projektleda naturvårdsprojekt och inventeringar av naturvärden. Till viss del skulle en ny kommunekologtjänst kunna finansieras genom bidrag för naturvårdsprojekt som exempelvis LONA (Naturvårdsverkets lokala naturvårdssatsning) och LOVA (Havs- och vattenmyndighetens lokala vattenvårdsprojekt). Det är viktigt att poängtera att kommunekologen inte bara arbetar för miljöskyddsnämnden utan utgör ett stöd för alla förvaltningar i kommunen.

Fysisk planering

Inom området fysisk planering granskas planer, bygglovsansökningar och strandskyddsdispenser utifrån ett naturvärdesperspektiv. Varje år granskas cirka 20 detaljplaner och cirka 750 olika lovansökningar t ex bygglov, rivningslov och marklov. Arbetet med bedömningar av planer och bygglovsansökningar säkrar att naturvärdesperspektivet finns med som underlag i bedömningar inför beslut av planer och bygglov. Kommunekologen säkerställer att det finns en helhetssyn på hur kommunen kan växa och samtidigt behålla sin höga attraktionskraft med grönområden, unika naturmiljöer och en stor biologisk mångfald. Den ekosystemtjänstanalys som nyligen tagits fram för Alingsås är ett av verktygen för att uppnå detta.

Kommunekologen deltar aktivt i samråd, möten i tidiga skeden med mera och tid läggs på förberedelser inför dessa möten. En processgrupp för att på ett mer samordnat sätt hantera remisser från plan- och utvecklingsenheten har bildats av miljö- och hälsoskyddsenheterna under 2021 för att samordna svar på remisser. I denna grupp ingår kommunekologen.

Naturvårdstillsyn

Alingsås kommun har beslutat om fyra områdesskydd, tre naturreservat och ett kulturresevat. Dessa behöver kontrolleras enligt ett rullande schema. Skötselplaner ses över i samarbete med parkenheten som ansvarar för förvaltningen av naturreservaten.

Miljöskyddsnämnden har ansvaret för tillsynen så att förvaltningen av dessa områden sker i enlighet med beslutade reservatsbestämmelser och skötselplaner.

Kommunala områdesskydd i Alingsås kommun och år när skyddet inrättades:

- Kvarnsjöns naturreservat, 2000
- Nolhaga bergs naturreservat, 2010
- Kulturresevat Gräfsnäs slottspark, 2010
- Hjortmarka naturreservat, 2013

Recipientkontroll

Recipientkontrollen har genomförts två gånger årligen de senaste 10 åren och bör fortgå för att vi ska få tillförlitliga mätkurvor och fånga upp trender i miljötillståndet. Recipientkontroll genomförs i bäckar, främst med inriktning på övergödning. Det finns behov att provta fler parametrar som t.ex. PFAS för att få ett bättre underlag för att utvärdera miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten och därefter eventuellt kunna ställa krav på åtgärder.

Övrig naturvård

Vattensamordningsgruppen och Naturvårdsgruppen är två förvaltningsövergripande grupper som behandlar de förvaltningsöverskridande frågorna vatten respektive natur. Dessa grupper är värdefulla forum för samverkan och samsyn och de får också specifika uppdrag från förvaltningarna. Många externa remisser inkommer till kommunen som kommunekologen får ansvaret att svara på.

Handlingsplanen för god vattenstatus ska uppdateras och omarbetas. Den tidigare versionen gäller för 2016 - 2021. Eftersom Vattenmyndigheten i Västerhavet nu kommer med ny förvaltningsplan, åtgärdsplan och miljökvalitetsnormer för vatten 2021 - 2027 behöver vi ta hänsyn till detta i Alingsås handlingsplan. Handlingsplanen behöver också fördjupas gällande vattenförekomsterna. Naturvårdsprogram 2020 - 2025 behöver kompletteras med ett åtgärdsprogram som blir antaget av KF och arbetet med åtgärderna ska sedan följas upp.

Uppskattat resursbehov för naturvård och vattenvård 2022 - 2024

Aktivitet	Antal	Tid/styck (snitt)	2022	2023	2024
Tillsyn av naturreservat	4	40	40	40	40
Revidering av skötselplan naturreservat	4	80	80	80	80
Recipientkontroll inkl rapport och redovisning			70	70	70
Samordning av Vattensamordningsgruppen inkl handlingsplan för god vattenstatus 2022 - 2027 (vattenförvaltningsförordningens åtgärdsprogram)			300	300	300
Samordning av Naturvårdsgruppen inkl naturvårdprogram och inventeringar			250	250	250
Externa remisser och enkäter			150	150	150
Naturvårdsprojekt, driva, initiera och söka medel			400	400	400
Fysisk planering – planer, förhandsbesked, bygglov och strandskydd			400	400	400
Delta i kommunens samhällsstrategiska arbete såsom klimatanpassningsplan, skyfallskartering, framtagande av grön- och blåplan, Agenda 2030 etc			200	200	200
Bidra i tillsynsärenden inom miljöskydd och hälsoskydd			50	50	50
Övrig intern samverkan och stöd till olika förvaltningar			50	50	50
Miljöpolitiskt forum			20	20	20
Säveåns vattenråd			40	40	40
Nätverket för miljöstrategiska planeringsfrågor inom Göteborgsregionen			40	40	40
Naturvårdsgruppen inom kommunnätverken för hållbar utveckling (Energikontor Väst)			40	40	40
Övrig extern samverkan (bl.a. Lst, VGR)			40	40	40
Förvaltning av parkmark			30	30	30
Kalkningsuppföljning			10	10	10
Inrättande av nytt kommunalt naturreservat			50	50	50
Frilutslivsfrågor			30	30	30
Klagomål			50	50	50
Information till allmänheten, svara på frågor från allmänheten och kommunanställda, arbete med hemsidan			100	100	100
SUMMA (timmar)			2440	2440	2440

Bidrag till övergripande mål

Miljönämndens regelstyrda arbete syftar till att bidra till nedanstående övergripande mål

Område	Agenda 2030	Sveriges miljömål	Åtgärdsprogram enligt vattenförvaltningsförordningen
Avlopp och dagvatten	mål 6, 13, 14	mål 3, 4, 7, 8, 9, 10	åtgärd 3, 4, 5, 6, 7, 8
Värmepumpar	mål 14	mål 1 och 8	åtgärd 1
Lantbruk	mål 2	mål 3, 4, 7, 8, 9, 10	åtgärd 1, 2
Miljöskydd	mål 7, 13, 14	mål 4, 5, 8, 9	åtgärd 1, 2, 5
Livsmedel	mål 2, 6	mål 9	
Hälsoskydd	mål 3, 6	mål 1, 2, 4, 6, 15	
Strandskydd	mål 15	mål 16	
Fysisk planering	mål 9, 11	mål 15	
Alkohol, tobak och receptfria läkemedel	mål 3		
Naturvårdstillsyn	mål 2, 3, 6, 11, 13, 14, 15	mål 1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16	

Mål och åtgärder inom Agenda 2030, Sveriges miljömål och vattenförvaltningsförordningen i klartext.

Agenda 2030

Mål	Namn
2	Ingen hunger
3	God hälsa och välbefinnande
6	Rent vatten och sanitet för alla
7	Hållbar energi för alla
9	Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
11	Hållbara städer och samhällen
13	Bekämpa klimatförändringarna
14	Hav och marina resurser
15	Ekosystem och biologisk mångfald

Sveriges miljömål

Mål	Namn
1	Begränsad klimatpåverkan
2	Frisk luft
3	Bara naturlig försurning
4	Giftfri miljö
5	Skyddande ozonskikt
6	Säker strålmiljö
7	Ingen övergödning
8	Levande sjöar och vattendrag
9	Grundvatten av god kvalitet
10	Hav i balans samt levande kust och skärgård
11	Myllrande våtmarker
12	Levande skogar
15	God bebyggd miljö
16	Ett rikt växt- och djurliv

Åtgärdsprogrammet enligt vattenförvaltningsförordningen (Alingsås ingår i Västerhavets åtgärdsprogram) 2016 - 2021. Ett nytt åtgärdsprogram håller nu på att tas fram för 2022 - 2027 som kommunen behöver genomföra delar av när det är beslutat.

Åtgärd	Namn
1	Bedriva tillsyn enligt miljöbalken avseende verksamheter som påverkar vattenförekomster i sådan omfattning att miljökvalitetsnormerna (MKN) för vatten inte följs eller riskerar att inte följas
2	Bedriva tillsyn så att utsläpp av kväve, fosfor och växtskyddsmedel från jordbruk och hästgårdar minskar till vattenförekomster där det finns risk att MKN för vatten inte kan följas p.g.a. sådan påverkan
4	Säkerställa minskade utsläpp från enskilda avlopp
5	Säkerställa ett långsiktigt skydd för dricksvattenförsörjning
6	Genomföra översikt- och detaljplaner så att de bidrar till att MKN för vatten kan följas
7	Upprätta vatten- och avloppsplaner för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas
8	Utveckla planer hur dagvatten ska hanteras inom kommunen